

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET DYRÖN

1 Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- Vårda och bevara mångfalden av växter, djur och livsmiljöer
- Bevara reservatets oexploaterade skärgårdsmiljö
- Bibehålla och gynna den betespräglade karaktären i de lövdominerade skogsområdena
- Upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för de i fågeldirektivet utpekade fågelarter som angivits i Dyröns Natura 2000-område
- Skydda områdets barrskogar och gynna deras utvecklingen av naturskogsartade kvaliteter
- Tillgodose friluftslivets behov av obebyggda strandområden och öka allmänhetens tillgång till området

2 Beskrivning av bevarandevärden

2.1 Administrativa data

Objektnamn		Naturreservatet Dyrön	
RegDOS-nummer		2004554	
Kommun		Kristinehamn	
Markslag och naturtyper:		(hektar)	(hektar)
<i>Skogsmark</i>			181
Produktiv skog	Tallskog	32,3	
	Granskog	12,5	
	Barrblandskog	13,9	
	Barrsumpskog	4,3	
	Lövblandad barrskog	49,5	
	Triviallövskog	21,2	
	Ädellövskog	10,3	
	Triviallövskog med ädellöv	1,3	
	Lövsumpskog	1,9	
	Hygge	12,6	

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

Impediment		21,2	
Våtmark			
	Högstarrkärr, fastmattemyr, barrskogsmyr, mjukmattemyr, sumpkärr		38,8
Vatten			316,0
Odlad mark			0,6
Övrig öppen mark			6,9
Total areal			543,4
Prioriterade bevaradevärden:			
Arter		Storlom	
		Havsörn	
		Fiskgjuse	
		Fisktärna	
		Silvertärna	
		Spillkråka	

2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Dyrön finns omnämnt i skriftliga källor redan på 1500-talet och har således en lång brukningshistoria med allt vad det innebär av påverkan på naturen i området. Möjligen är detta en bidragande orsak till att naturen på Dyrön har en väldigt speciell karaktär. Känslan av gångna tiders hårda slit är starkt närvarande i det gamla odlingslandskapet, i vindpinade strandskogar och längs stormpiskade stränder.

Erik Rosenberg skriver 1954 att Dyrön förr i tiden, d v s i början av seklet, var havsörnens hemvist. Havsörnarna hade sitt bo i den väldiga "Dyrötalla" som stod på halvöns östra strand. För den som färdades på nuvarande riksväg 26 mellan Gullspång och Kristinehamn, eller på öppna Väneren väster om Dyrön, var den enorma tallen ett välkänt landmärke. Tallen stöp så småningom i backen av hög ålder, och nu kan den väldiga lågan beskådas i skogen på östra stranden.

Det lugn och den avskildhet som alltid förknippats med Dyrön har bevarats genom åren tack vare den tidigare ägaren Charles Johanssons starka vilja, egensinne och brukning enligt gamla seder och bruk. Skogen brukades länge på gammalt bondevis där endast träd med de för stunden efterfrågade kvaliteterna var de som fälldes. Hyggesbruk är en sentida invandrare på Dyröhalvön, men de senaste 20 åren har ganska omfattande avverkningar genomförts.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

Från de öppna åkrarna runt gården och norrut finns lövskogar som sedan lång tid tillbaka betats av gårdens kor. I takt med att korna blev allt färre, och till slut inga alls, så växte hagmarkerna igen till dagens ganska täta lövskog med enstaka äldre och grövre träd som ett minne från gamla tider. Lövskogarna har höga biologiska värden för både fauna och flora. Fågelfaunan är rik och på våren är fågelsången ibland öronbedövande.

Skogen har skötts på gammalt bondevis, med enstaka uttag av träd, tills för några år sedan då några hyggen har tagits upp. Det har gått djur och betat på skogen. Några fasta fornlämningar finns inte noterade inom reservatsområdet. Enligt Hembygdkartan (1895) har större delen av halvön varit skogbevuxen, utom i området närmast gården samt på ett fåtal ängar och åkrar. I början av seklet häckade havsörn på den östra stranden.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Biologiska bevarandevärden

Dyrön är beläget i den södra delen av Värmland i den Vänernära regionen av Kristinehamns kommun. Naturreservatet ligger tre mil söder om Kristinehamn och är länets sydöstligaste utlöpare i Vänern. Området är 543 hektar stort varav 316 hektar är vatten och 227 hektar är fastmark.

Stora delar av skogsområdet kännetecknas av äldre hållmarkstallskog med inblandning av i huvudsak gran, björk, klibbal och ek. Skogen på halvöns norra delar är en aspdominerad lövblandskog av hedtyp, med inslag av ek, björk och rönn. Skogsområdena närmast och norr om gården visar spår av tidigare bete och det förekommer spärrgreniga ekar. Busk- och hänglavar finns i stor mängd. I strandområdena finns bäverfällade träd och bitvis är förekomsten av död ved god.

Stränderna i reservatet är mycket omväxlande. Framförallt på väst- och sydsidan på Västra ön är skärgårdskaraktären påtaglig med obruten sjöhorisont, små öar och skär och vindpinade småvuxna tallar. I andra delar av reservatet, till exempel vid Östra Dyröbotten i nordöstra delen av Dyrön, har stranden en helt annan karaktär med skyddade vassvikar.

Inom naturreservatet finns fem nyckelbiotoper samt fyra naturvärdesobjekt som sammanlagt omfattar 29,3 hektar, 15 % av reservatets landareal.

2.3.2 Kulturhistoriska bevarandevärden

Inga fornlämningar eller andra kulturhistoriska lämningar finns dokumenterade inom området. På den västligaste udden på Östra ön finns en gammal fiskarbod där taket nyligen restaurerats. Främst områdena kring gården bär spår av tidigare markanvändning. Skogen brukades länge på gammalt bondevis där endast träd med de för stunden efterfrågade kvaliteterna var de som fälldes. Från de öppna åkrarna runt gården och norrut finns lövskogar som sedan lång tid tillbaka betats av gårdens kor. Av detta finns spår än idag.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

3 Skötselområden och åtgärder

3.1 Lövdominerad skog (29,3 hektar, delområde 1)

Delområdet består av gamla betesmarker, varvat med enstaka mindre inägor. Ganska tätt växande, höga och smala individer av ek, asp och björk med varierande mängd buskvegetation skuggar ett artrikt fältskikt med inslag av mer krävande arter. Terrängen är flack men får en svag kupering genom en del låga och rundade små gnejskullar, blandat med likaledes låga deGeermoräner med en osvallad näringsrik morän. Den osvallade moränen bidrar sannolikt till florans variation. Jämnt fördelade över hela området finns relativt högvuxna och smalkroniga ekar. Beroende på markens beskaffenhet och tidigare brukning blandas de med olika proportioner asp och björk. Träden bildar både tätare, slutna bestånd och glesare partier på gnejskullarnas magra krön, eller där plockhuggning ägt rum.

Under träden finns ett stort antal yngre individer av ek, asp och björk samt enstaka hassel. Ställvis ger skogen därför ett snårigt intryck, medan andra delar hyser ett glesare bestånd med gott om enbuskar och enstaka tall. Även beteshävdens upphörande vid olika tidpunkt i olika delar av området spelar stor roll för vegetationens nuvarande utseende och variation. De skuggade lövskogsbestånden har ett artrikt fältskikt med inslag av krävande arter, som bland annat blåsippa, getrams, ormbär, vispstarr och stor blålocka. Inom hela området finns gott om döda aspar och björkar av mindre dimensioner. Ställvis, framförallt i de allra nordligaste delarna, utgör konkurrens av gran och tall ett hot mot lövträdsdominansen. I den norra delen av skötselområde 1 finns möjlighet att liksom i skötselområde 2 bedriva skogsbete.

Skogen i de östra delarna av skötselområdet, ute på Björkholmen, är tätare än skogen i de norra delarna, och har ett större inslag av gran. Sannolikt har hävden upphört tidigare här än i de norra delarna av området.

Vid Vaudden, vid östra stranden i den norra delen av skötselområde 1, längst in i Östra Dyröbotten, finns en gammal båtplats. Enligt gammal hävd har boende i södra Visnums-Kils socken haft möjlighet att lägga i sina båtar här, och platsen hyser ett antal båtar av skiftande ålder och kvalité. Båtplatsen kommer även fortsättningsvis att finnas kvar enligt gammal sedvänja. På senare tid har dock en del bråte ansamlats och för att ha möjlighet att städa upp området behöver ägarförhållanden av båtar och tillhörande material klargöras. Den som vill lägga båt vid Vaudden skall informera reservatsförvaltaren.

3.1.1 Kvalitetsmål

Minst 70 % lövträd, med stort inslag av ek, jämte en variation i biotopen och ljusförhållanden för att gynna diversiteten hos florans och faunan. De små inägorna slås årligen för att bibehålla öppenheten och möjliggöra etablering av ängsflora.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

3.1.2 Åtgärder

Uttag av minst 50 % av granarna bör ske i ett tidigt skede. Därefter bör området utvärderas för att utröna om ytterligare uttag av gran eller andra åtgärder skall ske. Granen får inte ta över och konkurrera ut lövträden. På Björkholmen bör gran på grund av områdets läge inte tas ut. Här är därför ringbarkning mer lämpligt. Extensivt bete kan ske i området.

Båtplatsen skall städas upp. De som aktivt använder båtplatsen kommer att informeras om att naturreservat bildats och att de skall ha tillstånd av reservatsförvaltaren för att lägga sin båt inom reservatet. De båtar och annat material som saknar ägare ska tas bort från området.

3.2 Betesmark (14,9 hektar, delområde 2)

Skogsbete har förekommit i många hundra år men på senare tid har hävden upphört och skogen vuxit igen. De senaste åren har dock området restaurerats. Skogen har röjts upp och glesats ur, området har stängslats in och sommaren 2005 gick här för första gången på många år betande nötkreatur. I dagsläget är lämplig betesvegetation endast sparsamt förekommande och krontaket är för tätt för att någon ordentlig grässvål skall kunna utvecklas. För bete är djuren därför främst hänvisade till den lilla inägan intill vägen strax söder om parkeringen, till de mer frodiga partierna av stränderna samt till de delar av hagen som ligger vid gården inom fastigheten Dyrön 1:2, utanför naturreservatets gränser.

Stränderna vid Östra Dyröbotten var tidigare igenvuxna med vass, starr och annan typ av vegetation. Hösten och vintern 2005-2006 frästes vassen och en mosaikartad strandäng med enstaka vassruggar varvat med öppna frästa områden återfinns nu längs stranden. Tofsvipa häckade 2006 liksom troligen även gulärla och enkelbeckasin. Vid strandängarna förekommer relativt stora antal av citronfläckad kärrtrollslända, en art som är listad i bilaga två i EU:s art- och habitatdirektiv. Arten anses spridd i Götaland och södra delarna av Svealand men oftast fåtalig där den förekommer. Vid Dyrön förekommer ovanligt höga antal av arten. Ytterligare några i Värmland mindre vanliga trollsländor har noterats i området, bland annat stor sjötrollslända, gulfläckad glanstrollslända och stor ängstrollslända.

I sydvästra delen av skötselområdet finns ett mindre klibbalkärr med visst björkinslag.

3.2.1 Kvalitetsmål

Ett välhävdad, luckigt och lövdominerat skogsbete och välhävdade strandängar. Bland den häckande fågelfaunan på strandängarna bör arter som tofsvipa, enkelbeckasin och gulärla finnas. Häckningar av än mer krävande arter som årtä, skedand, brunand och rödbena är önskvärt.

3.2.2 Åtgärd

Ytterligare 25 % av träden bör tas bort i hagen för att skapa bättre betesmöjligheter. Krontaket måste glesas ur och större luckor skapas. Vissa partier bör dock lämnas tätare för att kunna ge djuren skugga. På den lilla holmen 300 meter nordost om gården, intill strandängen bör en del enar röjas bort. Klibbalkärret i sydvästra delen lämnas orört. Några granar och enar i kärrets

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

ytterkanter kan dock tas bort. Strandängarna på östra och västra sidan fräses vid behov. Vid behov kan röjning av slyuppslag, örnbräken och annan oönskad vegetation utföras.

3.3 Tallskog på fastlandet, Höga holmarna samt Dyrö Mallsjär (128,4 hektar, delområde 3)

Området domineras av en 100-150 år gammal, åldersvarierad och ganska mager barrblandskog som präglats av den förre ägarens skogsbruksmetoder. Med hjälp av en liten jordbrukstraktor avverkade och körde förre ägaren ut de träd han hade behov av, samtidigt som han städade bort det mesta av den döda veden. Strukturellt ser det därför ut som en typisk "bondskog" för att använda ett bildligt uttryck. Här och var finns överståndare som av olika anledningar lämnats.

Ett av de huvudsakliga skogliga värdena på Östra ön är som ett ostört område för djur- och fågelliv. På Västra ön är värdena i första hand knutna till det rörliga friluftslivet. På den västra uddens yttre del finns knotig gammal tallskog och fina badklippor. Här går en del båtar in på sommaren. Västra ön domineras av tall medan skogen på Östra ön är mer varierad.

På Östra ön finner man små, magra gnejsryggar i nord-sydlig riktning med gles tallskog. Mellan åsarna går fuktigare stråk där framförallt björk och gran dominerar. Här kan man också beskåda den väldiga och omtalade "Dyrötalla". Numer ligger den som en seglivad låga, övervuxen av mossor, lavar och enstaka små granskott.

Strax norr om Rudbotten, den avsnörda Vänerviken mitt på Västra ön, återfinns ett cirka fem hektar stort område med ungskog. Cirka 500 meter sydsydväst om gården ligger en mindre inäga. Vid stranden på Västra ön, cirka 50 meter väster om den vägens slut ligger en mindre stuga som får utnyttjas i befintligt skick av jaktnyttjanderättshavaren. Nyttjanderättshavaren skall ej uppställa krav på dess underhåll eller skick men har i samband med jakträtt att lägga i båt vid vattnet, dock utan att anlägga brygga eller båtuppläggningsplats.

3.3.1 Kvalitetsmål

Tallskogens glesa beståndsstruktur bibehålls och likaså flerskiktningen. Områdets naturskogskaraktär utvecklas genom att trädens ålder ökar och genom självgallring. Mängden död ved bör uppgå till minst 10 kubikmeter per hektar inom en 20-årsperiod. Den lilla inägan 500 meter sydväst om gården skall vara hävdad genom årlig slätter.

3.3.2 Åtgärd

Området lämnas för fri utveckling. Vissa mindre åtgärder som ett selektivt uttag av gran eller ringbarkning av gran och tall kan genomföras. Detta för att bibehålla den glesa beståndsstrukturen, för att gynna lövträden i områdets fuktigare partier samt för att påskynda ökningen av mängden död ved. Några större insatser bör dock inte vara aktuella för området. Området med ungskog lämnas för fri utveckling. Denna lilla inägan cirka 500 meter sydsydväst om gården slås årligen för att bibehålla dess öppenhet och dess ängsartade flora. På Västra ön, i

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

anslutning till sydvästra delarna finns, om behovet skulle uppkomma, möjlighet att uppföra ett torrdass för besökare som kommer till reservatet sjövägen.

3.4 Hyggen i centrala och västra delarna (20,5 hektar, delområde 4)

Genom sentida avverkningar har ett antal mindre hyggen skapats inom reservatet. Åldern på hyggerna varierar men de flesta är omkring 20 år eller yngre.

3.4.1 Kvalitetsmål

På längre sikt bör andelen lövträd överstiga 25 % i bestånden. På kortare sikt bör hyggerna utvecklas mot lövrika ungskogar med ett minst 50-procentigt inslag av lövträd.

3.4.2 Åtgärd

För att bibehålla en hög andel lövträd på hyggerna bör skötseln inriktas på att röja bort gran. På försök skall även en del lövträd bör röjas bort för att bitvis (främst närmast väg och led) glesa ut ungskogen och skapa huvudstammar. Dessa huvudstammar får mindre konkurrens och ges möjlighet att tillväxa snabbare och bli grövre.

3.5 Små öar och skär (3,9 hektar, delområde 5)

Inom naturreservatet finns ett antal mindre öar och skär. Några är skogbevuxna medan andra är helt kala.

3.5.1 Kvalitetsmål

Häckande storlom, samt mås- och tärnkolonier inom reservatet.

3.5.2 Åtgärd

Ej skogbeksäddade små öar och skär röjs kala för att skapa gynnsamma häckningsmiljöer för sjöfågel. Öar i Östra Dyröbotten och Brännebotten är ej lämpliga för denna åtgärd och lämnas för fri utveckling.

3.6 Parkeringsplats, torrdass och informationsskylt

En befintlig parkeringsplats finns längs vägen cirka 300 meter söder om naturreservatets norra gräns.

3.6.1 Kvalitetsmål

Befintlig parkeringsplats och informationstavla hålls i gott skick. På informationstavlan anslås en skylt med en karta samt information om områdets naturvärden. Även information om allemansrätt, reservatets föreskrifter samt information om ägandesituationen i området, där fastigheten Dyrön 1:2 ej ingår i reservatet, bör finnas på skylten.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

3.6.2 Åtgärd

Vid befintlig parkeringsplats uppföres ett torrdass. Informationsskylt anslås på befintlig informationstavla vid parkeringsplatsen.

3.7 Led

En befintlig led från parkeringsplatsen ned till den sydvästligaste udden är iordningställd.

3.7.1 Kvalitetsmål

2,7 km led skall hållas öppen och information om leden ska finnas på informationstavlan.

3.7.2 Åtgärd

Underhåll av led, befintlig ledmarkering och spänger.

3.8 Vägar

Genom reservatet löper en väg som är bommad strax söder om parkeringsplatsen. Vägen fortsätter förbi bommen, genom gården och delar sig sedan cirka 400 meter söder om gården. Den östra förgreningen är i dåligt skick och ej körbar med personbil. Den västra förgreningen är körbar och mynnar i en mindre parkering.

3.8.1 Kvalitetsmål

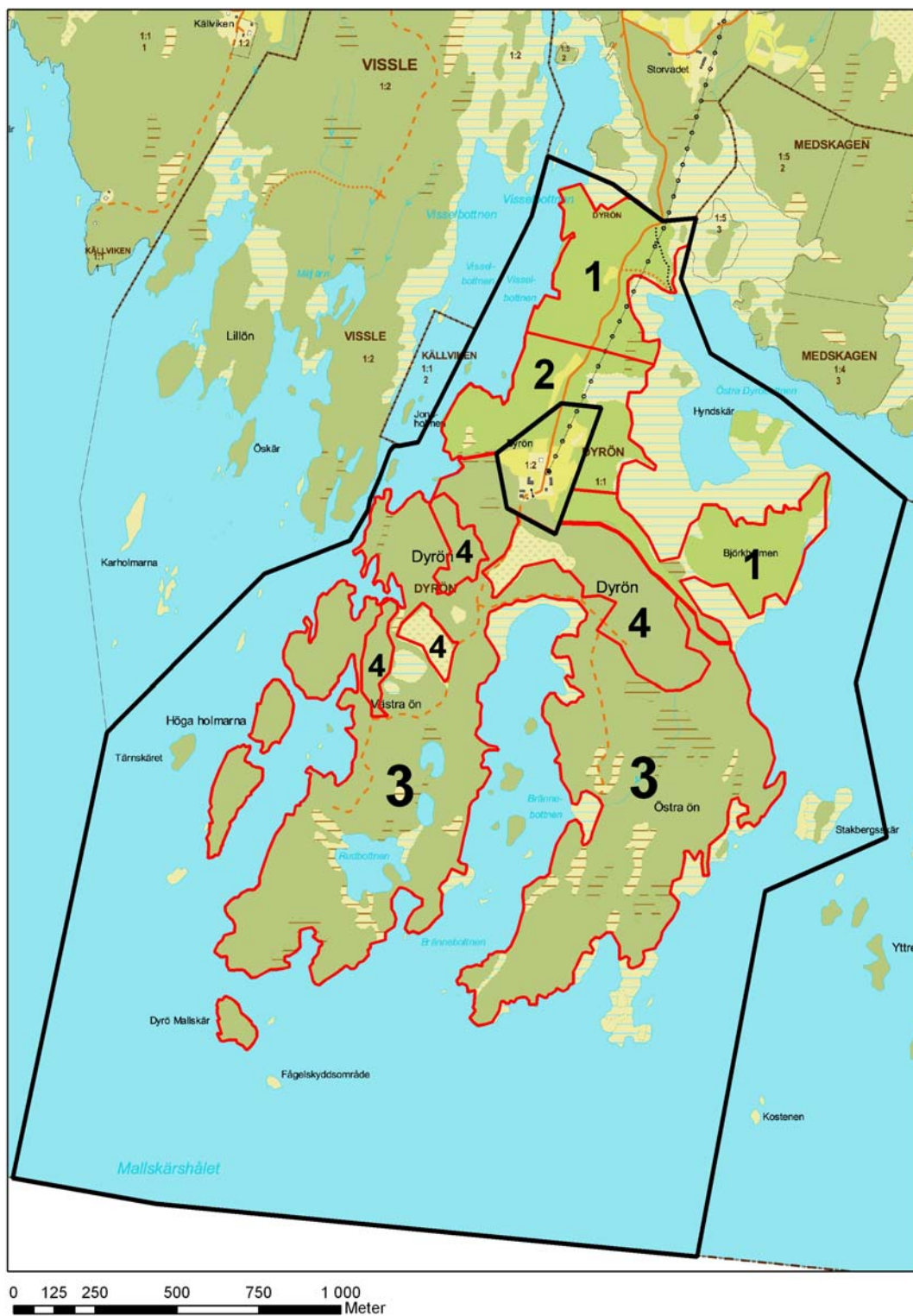
Vägen ned till gården hålls i gott skick. Söder därom sker endast enklare underhåll fram till vägslut. Vägen skall dock vara farbar med personbil fram till vägslut. Den östra vägförgreningen bibehåller ett ej körbart skick för vanlig personbil. Vägen skall endast användas i samband med jakt samt av reservatsförvaltaren.

3.8.2 Åtgärd

Den västra vägen bör grusas regelbundet fram till gården, och söder om denna endast när det finns behov av reparation. Vägen sladdas vid behov.

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

Skötselplanekarta, naturreservatet Dyrön

Miljöavdelningen
Naturvårdsenheten
Per Gustafsson

4 Uppföljning

4.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs varje år för:

- Parkeringsplats och utedass
- Informationstavla och skylt
- Ledmarkeringar och ledens framkomlighet

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart femte år för:

- Förekomst av häckande havsörn och fiskgjuse, häckande våtmarksfåglar vid strandängarna samt häckande sjöfågel på öar och skär inom reservatet

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs vart tionde år för:

- Mängden död ved
- Andelen lövträd inom skötselområde ett och fyra.

5 Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	När	Var	Prioritet
Informationsskylt	2007	Vid parkeringsplats	1
Torrdass	2007	Vid parkeringsplats	2
Röjning, fällning och ringbarkning av gran	2007-2010	I skötselområde ett, tre och fyra	3
Slåtter av de små inägora	Årligen	I skötselområde ett, två och tre	3
Röjning av små öar och skär	2007-2010	Små öar och skär som anses lämpliga som häckmiljöer för sjöfågel	4

6 Genomförd dokumentation

Nyckelbiotopsinventering, Kristinehamn kommuns naturvårdsinventering (1985) samt sammanlagt ungefär en veckas fältbesök av personal från länsstyrelsen.